

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

De excommunicatione lata contra occupantes Ciuitates, ac loca, necnon iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia. Cap. XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

municat interponentes se in huiusmodi causis, at qui facit actum aliquem, sine dubitatione se interponit, ergo & in penam incidet, cui enim verba legis conueniunt, & dispositio conuenit. arg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infec.

Excipiuntur tamen casus prædicti in antecedenti regula. At qui tertiam iam aggrediamur.

In excommunicationem hanc demum ꝑ incidunt executores, & subexecutores ob verba illa executores, & subexecutores, quomodolibet se interponentes, ergo milites publici, seu apparitores, qui vulgo nominantur Sbirri, qui interponunt se in huiusmodi causis contra personas Ecclesiasticas aut ipsas capiendo, aut in carcere coniciendo, aut questionibus subiuciendo, in penam hanc incidunt, sicut etiam carnifex, qui aut ipsas laqueo suspendit, ratione uel alia necat, aut obruncat, puni-

Excipiuntur tamen casus prædicti in antecedentibus.

Item, ubi essent requisiti a iudice Ecclesiastico, quo ipsi opem ferrent. arg. c. præfidentes. de hæret. lib. 6. & c. at si clerici. de iudi. Sed de hoc capite satis, ad postremum veniamus. Si hoc addiderimus supra Capi. 15. hac de re generatim actum esse.

De excommunicatione lata contra occupantes Ciuitates, ac loca, nec non iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia.

Cap. X X.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios directè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, detinere præsumperint, in totum, vel in partem Almam Urbem, Regnum Siciliae, Insulas Sardiniae, & Corsicae, Terras citra Pharam, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Vennaysinum, Sabinensem, Marchiae Anconitanæ, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumque Terras, & loca, ac Terras specialis Com-

missis.

missionis Arnulforū, Ciuitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tuderum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, diæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta. Necnon supremam iurisdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt. Necnon adhaerentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.

- S V M M A.
- 1 Loca, quæ habet Romana Ecclesia, quo iure habeat.
  - 2 Constantinus Imperator Syluestro Pontifici Maximo, ac eius successorib. loca multa concessit.
  - 3 Inuadere quid sit.
  - 4 Destruere quid significet. Item &
  - 5 Occupare, &
  - 6 Detinere.
  - 7 Immediate, mediataue loca subiecta quanam sint.

Caput hoc postremū in tres partes diuiditur, quarum secunda incipit ibi, Nec non supremam iurisdictionem. Tertia ibi, Necnon adhaerentes: de quibus singulis agendum est, & prius de prima, in qua excommunicantur, qui præsumunt inuadere, destruere, occupare, detinere, Regna, Urbem, & Ciuitates, & loca, iuraue ad Romanam Ecclesiam pertinentia, quam rem ut dilucidior habeamus, tria præmittenda sunt.

Primum, quo iure Romana Ecclesia loca in hoc Capite nominata possideat, & eorum domina sit. Item quid sit Inuadere, Destruere, Occupare, & Detinere, & quæ ratione inter se differant. Tertio quæ loca Romanæ Ecclesiæ subiecta immediate, & quæ mediatae dicantur.

1 Quoad primum igitur sciendum est prædicta loca, in quibus Ecclesia tam temporalem, quam

spiritualem iurisdictionem habet, ut dixit Rebuff. in Prax. benefic. in Expositione Bullæ Cœnæ Domini. art. 1. in verb. Ciuitatesque, † Constantino Imperatore S. Hælenæ filio Romanam Ecclesiam habere cœpisse, nam posteaquam baptismum suscepit, & a lepra liberatus est, Coronam, Regiamque dignitatem omnem in Vrbe Romana, & in Italia, & in partibus occidentalibus Syluestro Pontifici Maximo, & successoribus suis concessit, ut habetur in capitul. Constantinus. 1. & 2. distinct. 96. Vnde dicitur enim ibi, ut Pontificalis apex non vilescat, sed magis quam terreni Imperii dignitas, gloria, & potentia decoretur, ecce tam Palatium nostrum, quam Romanam Urbem, & omnes Italiae, siue occidentalium regionum prouincias, loca, ciuitates Beatissimo Pontifici, & vniuersali Papæ Syluestro concedimus, & relinquimus, & ab eo, & a successoribus eius per pragmaticum constitutum, decernimus disponenda. Hæc ibi, ex quibus manifesto constat Romanæ Ecclesie tam Urbem, quam omnes Italiae, siue occidentalium regionum prouincias, ciuitates, & loca commissa, & data esse a Constantino prædicto, cuius munificentie meminit quoque Sixtus Quintus in Bulla incip.

Laudemus viros gloriosos. ibi, Magni tamen Constantini. lata anno 1587. Calend. Decembris, Pon-

tificatus sui anno Tertio. At in Italia, & in occidentalibus partibus prædicta loca sunt, quæ in Bulla recensentur, nam sexdecim regiones continet, & in his Regnum Siciliae, quæ Italiae insola est, quam ad Romanam Ecclesiam spectare probat Clement. 2. in versicul. Ut illud tanquam notissimum. iunct. versicul. Rursus. de re iudic. & capitu. 2. versic. Præter regnum Siciliae, quod est speciale patrimonium Beati Petri. eodem libro sexto, & ibi not. Geminian. De Roma etiam habetur in capitul. fundamenta. de elect. libro 6. De Sardinia, quod eam habuerit a Constantino dixit quoque Abba. in capit. si diligenti. nume. primo, per eum Canonem, de præscript. De patrimonio Beati Petri in Thuscia, & de aliis omnibus locis adiacentibus Romæ, habetur etiam in cap. ego Ludouicus. distin. 63. Ego Ludouicus Imperator Romanus Augustus, dicitur enim ibi, statuo, & concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi Beato Petro Principi Apostolorum, & per te Vicario tuo Domino Paschali Summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris vsque nunc in vestra potestate, & ditio-
ne tenuistis, & disposuistis, Romanam Ciuitatem cum ducatu suo, & Suburbanis, & vilicatis omnibus, & territoriis eius montanis, & maritimis litoribus & portibus, seu cunctis Ciuitatibus,

bus, Castellis, oppidis, ac Villis in Thusciam partibus. Hæc ibi, ex quibus apparet multa nominari, quæ in hac Bulla habentur. De his quoque egit Fel. in cap. si diligenti, in principio, de præscript. Sed de hoc primo satis, ad alterum, veniamus.

- 3 Quoad secundum autem † Inuadere nil aliud est, quam hostili animo aggredi, iuxta illud Virgii. Aeneid. lib. 2. Inuadunt urbem viuo, somnoque sepultam. Invasio autem fit, vel ut locus inuasus destruat, vel spoliatur, vel detineatur, vel occupetur, quæ Græci in Troianos fecerunt, posteaquam
- 4 Troiam inuaserunt. † Destruere vero significat id, quod structum
- 5 est, diruere, & vastare. † Occupare vero significat captum vi illud tenere. † Detinere autem significat sponte, posteaquam quis aliquid adeptus est, tenere, ubi nec ipse occupauit, nec inuasit, sed successione aliqua habuit. Ex his iam patet, qua ratione verba hæc inter se differant, & quid significet, iam tertium aggrediamur.
- 7 Quoad tertium † immediate subiecta Ecclesie Romanae sunt loca, in quibus Romana Ecclesia ius dicit, & magistratus ponit, cuiusmodi sunt omnes Ciuitates Romanolæ, & Ciuitates Picenæ, ut Ancona, ad quas gubernandas Romanus Pontifex ipsemet Præfides, Gubernatores, Commissarios, & huiusmodi iudices mittit, nullo enim medio intercedente

ipsi Ecclesie loca huiusmodi subiecta sunt. Mediate vero subiecta sunt loca, quæ reguntur, ac gubernantur a locis immediate subiectis, quæ proximè diximus, ex. g. oppida territorii Ariminensis, ut S. Laudium, Mons columbarum, Gemanum, & Misenum, quæ oppida subiecta sunt Ciuitati Arimini, & ad ea gubernanda Ciuitas ipsa iudices mittit. Hæc igitur oppida, & loca mediate Ecclesie Romanæ subiecta sunt, nam quod subiecta sunt primo ipsi Ciuitati Rimini, ob eam rem ei Vrbi immediate subiecta dicuntur, quod verò Ariminum Ecclesie Romanæ subiectum est, ob eam rem & ipsa loca subiecta sunt, sed non immediate, sed mediate, scilicet ob ipsum Ariminum, quod si subiectum Romanæ Ecclesie non esset, nec ipsa subiecta essent. Nec audiendi sunt ij, qui dicunt mediate subiecta esse loca, quæ in feudo concessa sunt, nam loca illa immediate sunt subiecta, retinetur enim dominium directum in ipsis, etsi vtile feudatarii habent, & hæc notanda sunt, quæ non passim inueniuntur.

His sic præmissis reliquum est, ut rem aggrediamur. Sed quoniã ob quatuor causas primarias in hac prima parte excommunicatio fertur, ob eam rem & regulas quatuor ponamus.

S V M M A.

I Inuadentes aliam Urbem, locave alia Romane Ecclesie in excommunicationem incidunt, quæ excommunicatione, quousque pateat, declaratur.

I.

S. Quatuor regulas ponendas de materia antecedenti nobis proposuimus, iam igitur eas ponamus, & prius primam.

I In excommunicationem hanc igitur incidunt primo, qui inuadunt aliam Urbem, locave alia in Bulla nominata, ut habetur in prima parte huius capituli.

Quæ excommunicatio vniuersos afficit, qui hoc facere præsumunt, nam Bulla excommunicat omnes, ut in initio capituli habetur, ergo neminem excludit. arg. Iulianus. ff. de lega. 3. Vel igitur Cardinales, Patriarchæ, Ecclesiasticæve aliæ personæ id præsumant, vel Imperatores, Reges inferioresve laici id conentur, in excommunicationem hanc incidunt.

Quare qui Arcem Imolæ superioribus annis inuasit, ut principi cuidam viro eam traderet, in excommunicationem hanc incidit.

Secundo excommunicatio hæc

afficit uel per se, uel per alios id conentur, ob uerba illa Per se, seu alios. Per se, ut inuasor ille Arcis Imolæ. Per alios, ut qui milites, exercitumve mittunt, quo casu & mittens, & missi, si inuadant, in excommunicationem incidunt.

Tertio excommunicatio hæc afficit, vel directè, vel indirectè prædicta loca occupent, ob uerba illa Directè, uel indirectè. Directè cundo ipse, vel mittendo milites, qui ipsa occupent.

Indirectè suadendo, & subornando homines locorum, ut se illi dedant, ab Ecclesia deficientes.

Quarto afficit excommunicatio hæc, quocumque titulo, uel colore inuadere præsumant, ob uerba illa, Sub quocumque titulo, uel colore. Vel igitur asserant a locis illis iniuriam, damnavè ipsis illata, uel ius in his se habere, aut vi donationis, aut præscriptionis, aut iure belli, in excommunicationem hanc incident, nam ex quo in possessione Ecclesia est, non licet ipsis ius sibi dicere. argumè. tot. titu. C. ne quis in prop. caus.

Quinto afficit excommunicatio hæc, quemcunque locum ex dictis, vel in totum, uel in partem occupent, ob uerba illa In totum, uel in partem, etenim ualet argumentum de toto ad partem, & è contrario. argumè. l. quæ de tota. ff. de rei uendi. & S. fulloni in

In.

Institu. de obligat. quæ ex delict. nasc.

Postremo excommunicatio hæc afficit, vel occupent loca subiecta immediatè, vel mediatè Romanæ Ecclesiæ, ob verba illa Mediatè, vel immediatè subiecta, hæc autè loca quænam sint, in præmissis de clarauimus. Hi omnes ergo in excommunicationem hanc incidunt, quam tamen etiam nonnulli euadunt.

Nam primo, qui loca Ecclesiæ in feudum habent, ut hodie Siciliam Philippus Hispaniarum Rex, & Montem Scutulium, patriam meam, Fabricius Bagnus Marchio, si dicta loca, quæ in feudum habent, ab ipsis deficient quibus in feudum data sunt, iure bellum in ea mouent, inuadunt, & capiunt, & detinent. Nec repugnant verba illa, Sub quocunque titulo, vel colore, quandoquidem intelligitur de titulo, & colore iniusto, non autem iusto, nõ. n. Ecclesia in iustitiam fouet, quæ aliis ut iustitia fiat, operatur. arg. c. 2. de re iur. lib. 6. & facit l. meminerint. C. unde vi.

Secundo in pœnam hanc non incidunt, qui occupant aliquid, quod sit alicuius priuati eorum locorum, utpote ædes, fundum, & id generis, nam Bulla eos excommunicat, qui iurisdictionem publicam, & ius publicum usurpant, non autem qui priuatum. Quare fures, & latrones, qui huic, vel illi aliquid subripiunt, in pœnam

hanc non incidunt. Non etiam Marcus Saria, qui oppida ingrediebatur Ecclesiæ, ut inde victum sibi, suisque pararet, nam non id faciebat, ut dominus huiusmodi locorum fieret. Sed de hac regulâ satis, ad alteram ueniamus.

S V M M A.

1. *Destruentes loca Romanæ Ecclesiæ in excommunicationem incidunt.*

Item &

2. *Occupantes, &*

3. *Detinentes.*

4. *Inuadens, occupans, & destruens loca Ecclesiæ Romanæ an in unam pluresue excommunicationes incidat.*

III.

Secunda regula hæc est.

1. *§. † In excommunicationem hanc etiam incidunt, qui prædicta loca Romanæ Ecclesiæ destruunt, ob uerbum illud Destruere.*

Quare si quis Ciuitatem obsiderit, & aut bombardis, aliisque bellicis instrumentis eam vastauerit, uel captam direptioni, incendio dederit, in excommunicationem hanc incidet.

Quæ excommunicatio, ut superior declaratur. Non igitur in pœnam hanc incidet, qui priuato odio ædes alicuius incenderit, aut destruxerit. Sed iam ad tertiã regulam ueniamus.

In excommunicationem hanc

Cc 4 etiam

2 etiam incidunt, qui prædicta loca occupant, ob verbum illud occupare.

Quæ excommunicatio, vt superiores, declaratur, & ob id nihil addentes, ad postremam transeamus.

3 In excommunicationem hanc demum incidunt, qui prædicta loca habentes detinere illa præsumunt, ob verba illa Detinere præsumpserint. Si ergo quis huiusmodi loca occupauit, & filius id non ignorans, post patris obitum ea retinet, in excommunicationem hanc incidet, esto ipse non inuaserit, atque occupauerit: hoc enim proprie significat detinere in hoc casu, vt præmissimus, hæredes igitur Principum virorum in hoc cauti sint. Et hæc excommunicatio, vt superiores quoque declaratur.

4 Verum quid, si quis loca huiusmodi inuadat, occupet, & destruat (quod fecerunt Borbonij exercitus, ac milites ad Urbem, quam inuaserunt, multis in partibus destruxerunt, & per aliquot dies occupatam tenuerunt) an in excommunicationes plures, vnãve incidet? Ego censeo in plures excommunicationes incidere. Primò, quia ex his actionibus vnã sub alia non est, sed æque principales, ergo singulæ per se operantur. arg. eorum, quæ dixit Barto. in l. i. ff. de ijs, quæ not. infam. Præterea, quoniam pro singulis excommunicatio lata est, vt habetur in

Bulla, & si cōtrarium diceremus a verbis eius discederemus, quod non est faciendum. arg. l. non aliter. ff. de leg. 3. Postremo, si nō pro singulis in excommunicationem quis incideret, pro qua? Concludo igitur in plures excommunicationes hunc incidere, & facit. si seruus seruum. ff. ad leg. Aquil. Sed iam ad alteram partem Capitis descendamus.

Verf. Necnon supremam iurisdictionem in illis nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præsumunt.

S V M M A.

- 1 Iurisdictio suprema quanam sit.
- 2 Nobis, & Romanæ Ecclesiæ, id est verba hæc quid significant.
- 3 Vsurpare quid significet. Item
- 4 Perturbare.
- 5 Retinere, &
- 6 Vexare.
- 7 Vsurpantes supremam iurisdictionem, quam habet Romanus Pontifex in terris Ecclesiæ, in excommunicationem incidunt, sicut etiam perturbantes, & Retinentes, nec non vexantes.

IN hac secunda parte huius capituli excommunicantur, qui præsumunt usurpare, perturbare, retinere, & vexare supremam iurisdictionem in prædictis locis competentem Romano Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ, quam excommunicationem, ut dilucidiores habeamus, præmittenda tria sunt.

Primum, Suprema iurisdictione quanam sit. Deinde, verba illa nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ, quid significant. Postremo, verba illa usurpare, Perturbare, Retinere, & Vexare, quid significant.

1 Quoad primum igitur ¶ Suprema iurisdictione merum imperium significat, ut habetur in leg. imperium. ff. de iurisd. omn. iud. iunct. Glo. in ca. quod translationem. in verb. Reservata de offi. deleg. Hic autem accipio pro dominio directo, & etiam utili, quod habet Ecclesia in huiusmodi locis, & iurisdictione.

2 Quoad secundum ¶ verba illa Nobis, & Romanæ Ecclesiæ sic accipienda censeo, Nobis id est Romano Pontifici mediata iurisdictione competentem, Romanæ Ecclesiæ immediate, nam iura eorum locorum inhaerent primo ipsi Romanæ Ecclesiæ, deinceps Romano Pontifici, tanquam Vicario, & eius sponso. Et pro hac sententia facit c. si diligenti. de præscrip. ibi, Tibi non licuit pro te, vel Ecclesia tua, & in Clem. 2. in versicu.

Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex nosse, & Ecclesia Romana ratione regni prædicti notorie subditus, ex quibus patet ea, quæ sunt Ecclesiæ alicuius, dici esse & Ecclesiæ, & eius prælati, ob administrationem, & mediate. Vel dici potest illud nobis, scilicet vivis, illud Romanæ Ecclesiæ, post mortem, quamvis prior interpretatio magis mihi ardeat, præsertim quod & hanc se cum continet. Et quæ diximus de huiusmodi verbis nobis, & Romanæ Ecclesiæ, idem sentimus, ubi dicitur nos, & Sedes Apostolica: & de hoc itidem satis.

3 Quoad tertium ¶ Usurpare, ut alibi diximus, est contra ius, quasi tamen ius habeat, rem aliquam sibi sumere. ¶ Perturbare vero significat eum, qui in possessione est, molestia afficere, ut ipse rem habeat, & possidentem expellat, unde interdictum etiam datur. ¶ Retinere autem significat eum, qui est in possessione, ut diximus antea. ¶ Vexare demum significat molestia afficere, esto possessionem non adimat. His præmissis, iam re aggrediamur, & quoniam ob quatuor causas excommunicatio hic fertur, ob eam rem quatuor regulas ponamus.

4 In excommunicationem hanc igitur incidunt, ¶ qui usurpant supremam iurisdictionem, quæ habet Rom. Pont. & Ecclesia Romana in prædictis locis, ut habetur in versu. proposito.

Quæ

Quæ excommunicatio, ut superiores, declaratur. Qui ergo nullum ius in illis locis habet, si quid iuris sibi vsurpet, in pœnam hanc incidet. Item, si vtile dominium tantum habeat, ut directum etiam vsurpet tantundem, exempli gratia volens agnoscere pro domina Ecclesiam, nec Romanum Pontificem, & ob id Canonem, & id quod debet, non soluit.

Excipitur tamen, vbi de iure id faceret, nam Bulla excommunicat vsurpantes de facto, ut in ipsa habetur, ergo secus si de iure. arg. c. nonne. de præsumpt. & l. cum prætor. ff. de iudi. Quare Principes, qui in prædictis locis supremam iurisdictionem legitime concessam habent, in excommunicationem hanc non incident. Sed de hac regula satis, ad aliam ueniamus.

In hanc excommunicationem quoque incident, qui eandem iurisdictionem perturbant.

Quæ excommunicatio, ut superior, declaratur. Quare qui ius dicere, tributaque exigere Ecclesiæ debita conatur, in pœnam hanc incidet.

In excommunicationem eandem incident, qui quasi in possessione existentes eam retinere præsumunt, ob uerbum illud Retinere.

Quæ excommunicatio, ut superiores, etiam declaratur. Excipitur tamen ubi de iure ipsam

retinerent.

Hæc eadem sentimus de Vexante, ob uerbum illud uexare. Sed iam tertiam partem aggrediamur.

Vers. Necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu in illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.

S V M M A.

- 1 Adhærentes quinam sint.
- 2 Adhærentes vs, qui Apostolicam Sedem in prædictis offendunt, in excommunicationem incident, quæ excommunicatione, etiam declaratur.

IN hac parte excommunicantur adhærentes, fautores, & defensores prædictorum. Sed quoniam qui sint fautores, & defensores, & qui dicantur auxilium, consilium, vel fauorem præstare, multis in locis diximus, ob eam rem horum explicatione omissa, quinam adhærentes dicantur, explicemus.

- 1 Adhærentes igitur sunt vs, qui nulla pactione intercedente, sed mera voluntate alicuius factionem sequuntur, & differunt a confederatis, & sociis, nam hi pactiones ineunt, & societatem, ut habe-

tur

Pontifici referuatis.

eur libro 1. Machabeorum. capit. 8. Hoc præmissis regulam ponamus.

In excommunicationem hanc
† demum incidunt adherentes,
qui prædicta contra Romanam
Ecclesiam præsumunt, scilicet præ
stando eis auxilium, consilium,
uel fauorem, ut dicitur in uersicu.
Qui ergo suadet, incitat, hortatur
ad prædicta quempiam contra

Pars Secunda.

Ecclesiam. Qui pecuniam, arma,
milites, equos, comeatus, & alia
subministrat, in penam hanc in-
cidit. Quæ excommunicatio, ut su-
periores, declaratur. Excipitur ta-
men, ubi nihil prædictorum secu-
tum est ex eorum consilio, auxi-
lio, uel fauore. Hæc sunt, quæ de
secunda huius operis parte, Dei
benignitate, habuimus, iam po-
stremam aggrediamur.

I Excommunicatio, quæ dicitur in
hoc articulo, est illa, quæ fit
per Romanam Pontificem, vel
per aliquem eius legatum, vel
per aliquem eius vicarium, vel
per aliquem eius iudicem, vel
per aliquem eius officialem, vel
per aliquem eius notarium, vel
per aliquem eius secretarium, vel
per aliquem eius chamberlanum, vel
per aliquem eius alium officialem.

Blasphemia Dei beati
Aggrediamur
P A R S